

Academia Română – cel mai puternic focar de știință și de cultură din România

Cătălin Mosoia*

Profesor Dumitru Murariu este vicepreședinte al Academiei Române, președinte al Comisiei Naționale pentru Cercetări Antarctice și Medii Extreme, prim-vicepreședinte al Comitetului Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST).

Cătălin Mosoia: *Stimate domnule academician Dumitru Murariu, ați absolvit Facultatea de Biologie-Geografie din cadrul Universității „Alexandru-Ioan Cuza” din Iași. Traectoria dumneavoastră profesională sugerează că ați lucrat mai întâi ca biolog și, de la un anumit moment, ca zoolog.*

Dumitru Murariu: Întrucât am absolvit Secția de biologie-zoologie a Facultății de Biologie-Geografie, este corect să spun că sunt biolog-zoolog.

După absolvirea facultății am lucrat ca biolog-bacteriolog în Laboratorul de bacteriologie al Spitalului Unificat „Pantelimon” (1966–1969). Realizam analize hematologice și precizam proporțiile elementelor din sânge. În cazul constatării unor valori mari pentru leucocite, globulele albe, riscul unei posibile infecții era ridicat, iar medicii știau ce măsuri se pot lua pentru remedierea stării în care se afla bolnavul.

Realizarea analizelor medicale era o activitate care îmi plăcea, dar devenise monotonă. Îmi doream mai mult. Riscul de infectare cu bacilul Koch, bacilul tuberculozei, era destul de mare atât pentru mine, cât și pentru familia mea în care se născuse și primul copil. Toate acestea m-au determinat să mă gândesc la schimbarea locului de muncă.

Întâmplarea a făcut să aflu de la medicul Tiberiu Cioroianu, directorul spitalului în care lucram, de organizarea unui concurs de ocupare a unui post de îndrumător muzeu la Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa”. Dânsul mi-a spus, «tu trebuie să evoluezi în altă parte». Am primit acordul de participare la acest concurs și l-am câștigat. Însă, tot directorul spitalului, nu mi-a acordat transferul, așa că am plecat prin demisie. Astfel, potrivit legilor de atunci, am pierdut trei ani din vechimea în muncă și trei sute de lei din salariu, sumă importantă pentru vremurile de atunci. Ulterior, am înțeles comportamentul directorului de spital: el a acționat legal în interesul instituției pe care o conducea. Să nu uităm de perioada (1968–1969) în care s-au petrecut aceste evenimente.

Cert este că am început să lucrez (din martie 1969) la Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa”, unde director era profesorul acad. Mihai Băcescu (1908–1999). Ulterior, dânsul și-a dat acordul să mă înscriu la doctorat la Facultatea de Biologie din cadrul Universității din București.

Cătălin Mosoia: *Ce amintiri aveți despre academician Mihai Băcescu?*

Dumitru Murariu: Acad. Mihai Băcescu, alături de care eram zi de zi, privea cu mare răspundere tot ceea ce făcea. Probabil că urma stilul impus de Grigore Antipa.

Profesorul Băcescu trecea drept un tip dur, inflexibil, dar avea o sensibilitate deosebită. Ne povestea despre copilăria lui, cum a rămas orfan de mamă la 7 ani și de tată când avea 9 ani, și cum

un unchi, în urma unui consiliu de familie, l-a dat la școală și a avut grijă de el. A învățat bine și a fost ambițios. După liceu a devenit student la Facultatea de Științe din Iași și a fost remarcat de profesori notorii – printre care Ion Borcea, membru corespondent al Academiei Române, și acad. Paul Bujor –, iar din anul II a fost angajat pe post de preparator.

Mihai Băcescu ajunsese șef de lucrări la universitatea ieșeană și, la rugămintea lui Grigore Antipa, a venit la București, la Muzeul de Istorie Naturală, chiar în noaptea când a avut loc cutremurul de la 10 noiembrie 1940. De la gară s-a dus direct la muzeu și l-a găsit pe Antipa dezolat, în mijlocul exponatelor distruse. Și-a suflecat mânecele și s-a apucat de făcut ordine. Astfel, i-a reconfirmat lui Antipa încrederea pe care acesta i-a acordat-o când a insistat să fie lăsat să vină la muzeu.

Datorită activității de la conferințele internaționale, unde ridica importante probleme de specialitate, și a textelor științifice publicate, Mihai Băcescu a fost o personalitate cunoscută foarte bine și în străinătate. În perioada stagiului meu postdoctoral de la Muzeul de Istorie Naturală din Pittsburgh, SUA (1975–1976) sau în timpul expedițiilor mele științifice din Indonezia (1991) și Brazilia (1994) am fost întrebat «ce face Băcescu».

Cătălin Mosoia: *Înțeleg că finalizarea studiilor doctorale în biologie (1975) a reprezentat un punct reper în cariera dumneavoastră.*

Dumitru Murariu: După ce am susținut teza de doctorat, acad. Mihai Băcescu și doi dintre profesorii mei, acad. Olga Necrasov (1910–2000) de la Universitatea din Iași și Teodor Dornescu de la Universitatea din București, m-au recomandat pentru un stagiul postdoctoral în Statele Unite ale Americii. Precizez că evoluția mea profesională se datorează acestor profesori. După perioada de bursier Fulbright (1975–1976), parcă toate drumurile s-au deschis pentru mine.

Cătălin Mosoia: *Cum a fost în perioada stagiului postdoctoral?*

Dumitru Murariu: În perioada stagiului postdoctoral am reușit să vizitez douăsprezece muzee de specialitate din interiorul (Colorado) și de pe

ambele coaste ale Americii. Printre acestea, Institutul Smithsonian din Washington, Muzeul Național de Istorie Naturală din Pittsburgh – Pennsylvania și Muzeul de Istorie Naturală din Universitatea Statului Kansas. M-au interesat secțiile de restaurare ale muzeelor și modul în care își organizează expozițiile.

Cătălin Mosoia: *Reproducând un exercițiu de imaginație cunoscut, l-ați privit în ochi pe acad. Mihai Băcescu, care la rândul lui l-a privit pe acad. Grigore Antipa. Povestiți-ne despre Grigore Antipa.*

Dumitru Murariu: Grigore Antipa a fost o personalitate cu un foarte bun spirit practic. După ce a terminat studiile în Germania a revenit în țară și a solicitat o audiență la regele Carol I. Prin intermediul ministrului Dimitrie Sturdza, care fusese și prim-ministru, a obținut, la Castelul Peleș din Sinaia, o audiență de o jumătate de oră. Antipa a avut o serie de idei de organizare a pescăriilor, de amenajare a Deltei Dunării, iar dialogul cu regele Carol I a durat două ore! În urma acestei întâlniri, regele le-a spus miniștrilor să-l sprijine pe tânărul Antipa în tot ce acesta le va cere. Așa se explică faptul că ministrul de război din vremea respectivă i-a pus la dispoziție crucișătorul Elisabeta cu care a făcut o călătorie pe Marea Neagră ca să observe cum era organizată cercetarea științifică la Marea Neagră, în Bulgaria, în Turcia, în Georgia, în Ucraina, în Rusia. A înființat, în 1932, Institutul Bio-Oceanografic din Constanța, iar la Nucet, în 1941, un complex care funcționează și astăzi, Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Piscicultură Nucet.

Grigore Antipa a înființat, la început de secol 20, Muzeul de Istorie Naturală (care îi poartă numele din 1933, în urma unei decizii a Regelui Carol al II-lea) și a inventat metoda de organizare a exponatelor sub formă de diorame, metodă împrumutată de multe alte muzee mari ale lumii. De altfel, Antipa spunea că orice lucru bine organizat este pe jumătate făcut.

Cătălin Mosoia: *Ați fost director general al Muzeului de Istorie Naturală „Grigore Antipa” timp de peste 25 de ani (1988–2014). În această perioadă ați înființat în cadrul muzeului Centrul de Cercetări Zoologice (1992), Departamentul de*

Biodiversitate și Dezvoltare Durabilă (1994) și Laboratorul de biologie moleculară (2004), devenit Secție (2008).

Dumitru Murariu: În afară de înființarea în Muzeu a unui Laborator de histologie, în care mi-am pregătit teza de doctorat, tot ce am realizat durabil acolo au fost concretizări ale unor sugestii venite din partea mai multor specialiști, pe care i-am cunoscut la diverse reuniuni și congrese științifice internaționale. De exemplu, în cercetarea modernă, pentru descrierea unei specii, nu mai este suficientă descrierea morfologică, ci trebuie însoțită de verificări la nivel molecular, prin secvențializarea ADN-ului. Incertitudinile din cercetările morfologice se lămuresc prin cercetarea diversității genetice, moleculare. În cadrul muzeului, Laboratorul s-a transformat în Secție, iar explicația este simplă: am avut doctoranzi care, după finalizarea studiilor doctorale, s-au angajat la acest laborator, numărul cercetătorilor s-a mărit și astfel s-a realizat trecerea de la Laborator la Secție. Trebuie să spun că șansa a fost de partea mea pentru că am reușit să angajez un foarte bun specialist în biologie moleculară, dr. Luis Popa, actualul director general al Muzeului Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa”. La acest spe-

cialist am apreciat franchețea răspunsului său, la întrebarea mea, pentru cât timp vine la Muzeu. Răspunsul lui că va sta până la pensionare a fost urmat de precizarea că își dorește să devină directorul Muzeului, după pensionarea mea.

Cătălin Mosoia: *Înțeleg din răspunsurile dumneavoastră că întâlnirea cu Academia Română s-a produs prin intermediul profesorilor pe care i-ați avut, membri ai celui mai important for științific și cultural din România.*

Dumitru Murariu: La Iași, i-am avut profesori pe acad. Olga Necrasov, antropolog, și pe acad. Petre Jitariu, biolog. La București, acad. Mihai Băcescu a fost directorul Muzeului. Toți aveau un respect profund pentru Academia Română.

Cătălin Mosoia: *Domnule academician Dumitru Murariu, ce reprezintă Academia Română pentru dumneavoastră?*

Dumitru Murariu: Pentru mine, Academia Română este cel mai puternic focar de știință și de cultură din România.

22 ianuarie 2024